

115/1948 Sb. Zákon

ze dne 28. dubna 1948

O znárodnění dalších průmyslových a jiných výrobních podniků a závodů v oboru potravinářském a o úpravě některých poměrů znárodněných a národních podniků tohoto oboru.

Vyhlášeno dne 2. června 1948, datum poslední novelizace 1. května 1990

Ústavodárné Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

Čl. I.

§ 1.

(1) Dnem 1. ledna 1948 se znárodnují zestátněním:

1. podniky a závody v oboru výroby lihovin s výjimkou těch, v nichž se jen pro pěstitele ovoce nebo vína zpracovává výhradně ovoce jejich vlastní tuzemské sklizně nebo vinné matoliny a kvasnice odpadající při výrobě vína z jejich vlastních tuzemských plodin, při čemž se lihovinami rozumějí nápoje získané
 - a) destilací lihově zkvašených rostlinných cukernatých nebo škrobnatých látek, po případě s přídavkem vody nebo cukru,
 - b) míšením těchto destilátů s dovolenými přísadami, nebo
 - c) míšením lihu (ethylalkoholu) s dovolenými přísadami,
2. rafinerie lihu,
3. pivovary,
4. sladovny,
5. mlékárny, jimiž se rozumějí po živnostensku provozované podniky, v nichž se provádí mlékářenské ošetření mléka nebo v nichž se pomocí technického zařízení mléko zpracovává na mléčné výrobky,
6. podniky a závody v oboru výroby umělých jedlých tuků, lisování a extrakce olejů a tuků rostlinného a živočišného původu,
7. podniky a závody v oboru výroby kvasného octa,

8. podniky a závody v oboru výroby škrobu a derivátů škrobu,
9. podniky a závody v oboru výroby a úpravy hroznového vína, pokud nejde převážně o zpracování hroznů vypěstovaných v zemědělském podniku téhož vlastníka,
10. podniky a závody v oboru výroby a úpravy vín ovocných, sladových a umělých, pokud nejde převážně o zpracování plodin zemědělského nebo lesního podniku téhož vlastníka,
11. podniky a závody v oboru výroby silic (éterických olejů) a trestí, provozované po živnostensku,
12. podniky, které po živnostensku provádějí rychlé zmrazování potravin pomocí strojního zařízení,
13. chladiřny a mraziřny provozované jako podniky na skladování potravin, vybavené strojním chladicím zařízením, pokud nejde o pomocné zařízení podniku s jiným předmětem podnikání, sloužící převážně provozu tohoto podniku,
14. mlýny, které mají podle skutečného stavu nebo podle údajů uvedených ke dni 1. ledna 1948 v zápisech mlynářského rejstříku u Svazu pro hospodaření obilím v Praze, na Slovensku v rejstříku Mlynářského ústředí při Slovenském mlynářském družstvu v Bratislavě, zařízení pro zpracování a opracování obilí k lidské výživě o úhrnné mlecí délce alespoň 7000 mm nebo ke dni 1. ledna 1948 přidělovací číslo pro obchodní mletí (na Slovensku kontingent obchodního mletí) nejméně 1.000 tun; do mlecí délky započítává se též průměr mlecích kamenů, a to násobitelem 0,75, průměr rexů a podobných vymílacích strojů násobitelem 1,5, mlecí šířka sodrů násobitelem 2 a mlecí délka fanalů a fenom násobitelem 1,5,
15. těstárny vybavené jedním nebo více automatickými nebo poloautomatickými lisy jakéhokoli druhu konstruovanými na celkový výkon alespoň 200 kg těstovin za 1 hodinu,
16. podniky a závody na výrobu vloček z obilí vybavené strojním zařízením, konstruovaným na zpracování alespoň 5 tun obilí za 24 hod.,
17. pekárny, které mají alespoň 40 m² veškeré pečné plochy včetně plochy přepékací,
18. podniky a závody, v nichž se po živnostensku maso zpracovává na masné výrobky, pokud jsou provozovány pomocí zařízení umožňujícího zpracování alespoň 25 tun masa za měsíc při 25 pracovních dnech a 8hodinové pracovní době, při čemž se masem rozumějí veškeré části poraženého skotu, vepřového a skopového bravu, koz, koní, oslů a mulů, pokud jsou způsobilé k lidskému požívání,
19. mlýny na papriku,
20. všechny ostatní průmyslové a jiné výrobní podniky v oboru potravinářském, pokud počet osob v podniku zaměstnaných nebo činných dosáhl kdykoliv od 1. ledna 1946 padesáti osob. Při zjišťování tohoto počtu rozhoduje součet všech osob, v podniku zaměstnaných nebo činných, bez ohledu na to, kde pracují nebo pracovaly.

(2) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na majetek státu ani na:

- a) podniky a závody, které jsou ve vlastnictví společenstev výdělkových a hospodářských, zřízených podle zákona č. 70/1873 ř. z., o společenstvech výdělkových a hospodářských, na Slovensku ve vlastnictví družstev, zřízených

podle §§ 223 a násl. zák. čl. XXXVII/1875, o obchodním zákonu, a jsou jimi přímo provozovány, s výjimkou podniků a závodů, uvedených v odstavci 1 č. 1 a 2, a podniků a závodů, které určí ministr výživy v dohodě s Ústřední radou odborů, Ústřední radou zemědělců republiky Československé a Ústřední radou družstev;

b) podniky a závody, které dne 1. ledna 1948 byly ve vlastnictví svazků lidové správy a byly jimi přímo provozovány, s výjimkou podniků a závodů uvedených v odstavci 1, č. 1 a 2 a podniků a závodů, které nejpozději d 31. prosince 1948 určí vláda na návrh ministra výživy, na Slovensku učiněný po slyšení pověřence výživy,

c) podniky a závody, které ministr výživy v dohodě s ministry financí a zemědělství, na Slovensku též po slyšení pověřenců výživy, financí a zemědělství a pozemkové reformy, vyloučí ze znárodnění, při čemž jejich vlastníkům (provozovatelům) zároveň nařídí, aby je trvale zastavili, protože se vláda usnesla, že jejich další provozování není ve veřejném zájmu,

d) podniky a závody na těžbu kuchyňské soli a její další zpracování a úpravu pro odbyt v chemicky nezměněném stavu.

(3) O tom, jsou-li splněny podmínky pro znárodnění podle čl. I, rozhoduje ministr výživy.

§ 2.

(1) Osoby, které jsou povinny prozatím vésti správu znárodněného podniku nebo majetku (§ 6), podají ministerstvu výživy hlášení, jehož vzor vyhlásí ministr výživy v Úředním listě. Toto hlášení jest podati do 15 dnů ode dne vyhlášení vzoru. V řízení musí spolupůsobiti též osoby, které k tomu budou vyzvány ministerstvem výživy. Hlášení má býti podepsáno i závodní radou nebo závodním důvěrníkem; pokud hlášení nepodává dosavadní vlastník nebo držitel znárodněného podniku nebo majetku, je povinen připojiti k němu své vyjádření.

(2) Dosavadní vlastníci nebo držitelé podniků znárodněných podle § 1 i jiné osoby jsou povinni spolupůsobiti při sestavování účetních závěrek za dobu do znárodnění, pokud k tomu budou vyzváni příslušným ústředním orgánem.

§ 4.

Zakládati nové podniky a je provozovati bez ohledu na jejich rozsah v odvětvích znárodněných podle § 1 odst. 1 č. : až 4, 6 až 8, 11, 12 a 19 je vyhrazeno státu. Na návrh ministra výživy může vláda toto právo propůjčiti.

§ 5.

Pokud v oboru působnosti ministra výživy se majetku znárodněného podle čl. I nepoužije ke zřízení národního podniku nebo k začlenění do národního podniku, nebo pokud takový majetek nebude svěřen do správy orgánům v oboru této působnosti, může ministr výživy takový majetek v dohodě s ministrem financí a s jiným ministrem převést do pravomoci tohoto ministra, aby o něm učinil opatření ve vlastním oboru působnosti, nebo jej může přenechat komunálním podnikům nebo za náhradu určenou podle § 6 jej přenechat jiným právnickým osobám.

§ 6.

Pro znárodnění podle předcházejících ustanovení a pro důsledky a opatření z něho vyplývající platí ustanovení §§ 4 5 a 5a dekretu č. 101/1945 Sb. ve znění předpisů jej měnících a doplňujících. Dále platí přiměřeně ustanovení §§ 37, 38, 40, 41 a 43 až 47 dekretu č. 100/1945 Sb. ve znění předpisů jej měnících a doplňujících, jakož i ustanovení čl. I §§ 5 a 6 zákona č. 114/1948 Sb., o znárodnění některých dalších průmyslových a jiných podniků a závodů a o úpravě některých poměrů znárodněných a národních podniků, ve znění čl. II zákona č. 106/1950 Sb., při čemž tam, kde podle uvedených ustanovení je dána působnost ministra průmyslu, přísluší tato působnost ministru výživy.

Čl. II.

Dekret č. 101/1945 Sb. se mění a doplňuje takto:

1. § 1, odst. 3 zní:

- „(3) Ustanovení tohoto dekretu se nevztahují:

a) na podniky, které jsou ve vlastnictví společenstev výdělkových a hospodářských, zřízených podle zákona ze dne 9. dubna 1873, č. 70 ř. z., o společenstvech výdělkových a hospodářských, na Slovensku ve vlastnictví družstev, zřízených podle §§ 223 a násl. zák. čl. XXXVII/1875, o obchodním zákonu, a jsou jimi přímo provozovány, s výjimkou podniků, které nejpozději do 31. prosince 1948 určí ministr výživy v dohodě s Ústřední radou odborů, Ústřední radou zemědělců republiky Československé a Ústřední radou družstev, na Slovensku též po slyšení pověřence výživy;

b) na podniky, které ministr výživy v dohodě s ministry financí a zemědělství, na Slovensku též po slyšení pověřenců výživy, financí a zemědělství a pozemkové reformy, vyloučí ze znárodnění, při čemž jejich vlastníkům (provozovatelům) zároveň nařídí, aby je trvale zastavili, protože se vláda usnesla, že jejich další provozování není ve veřejném zájmu.“

2. § 1, odst. 4 zní:

- „(4) Ministr výživy, na Slovensku po slyšení pověřence výživy, vyhlásí s účinkem doručení v Úředním listě, které podniky byly tímto dekretem znárodněny.“

3. § 2 se zrušuje.

4. § 3 zní:

„Právo zakládati nové podniky a je provozovati v odvětvích znárodněných podle § 1, odst. 1, č. 1 a 2 je vyhrazeno státu. Na návrh ministra výživy, na Slovensku učiněný po slyšení pověřence výživy, může vláda toto právo přenést na kterýkoliv národní podnik.“

5. § 4 zní:

- „(1) Znárodněním nabývá stát vlastnictví k znárodněnému majetku.
- (2) Znárodnění se týká:

a) nemovitostí, budov, zařízení, ložisek a nalezišť surovin,

b) příslušenství podniků počítajíc v to všechny movitosti a práva (licence, živnostenská oprávnění, známky, vzorky, vodní práva a pod.), směnky, cenné papíry, vkladní knížky, hotovosti a pohledávky,

c) jiných movitostí a práv, než které jsou příslušenstvím podniku.

- (3) Majetku uvedeného v odstavci 2 se znárodnění týká, slouží-li nebo je-li určen provozu znárodněného podniku, i když náleží někomu jinému než vlastníku podniku. Patentů a zásob, zejména surovin, pomocných a provozovacích hmot, polotovarů, rozpracovaných a hotových výrobků, se znárodnění týká jen, patří-li vlastníku nebo provozovateli znárodněného podniku.

- (4) Spolu s podnikem se znárodnují v rozsahu plynoucím z ustanovení odstavců 2 a 3:

a) veškeré výrobní podniky a závody náležející vlastníku nebo provozovateli znárodněného podniku, pokud ministr výživy v dohodě s věcně příslušným ministrem nestanoví jinak v jednotlivých případech,

b) veškeré podniky a závody, které tvoří s podnikem znárodněným hospodářský celek, i když náleží někomu jinému než vlastníku znárodněného podniku.

- (5) Náleží-li znárodněný podnik komanditní společnosti na akcie, akciové společnosti nebo společnosti s ručením obmezeným, znárodnuje se veškerý jejich majetek, jakož i ve stejném rozsahu podniky koncernové, u kterých jim náleží více než polovina základního kapitálu nebo na které mají rozhodující vliv.

- (6) Ministr výživy, na Slovensku po slyšení pověřence výživy, může vyjmouti ze znárodnění jednotlivé majetkové kusy, majetkové soubory nebo práva, pokud jich není nezbytně třeba k provozu národního podniku, a ponechat je dosavadnímu vlastníku, kterému může zároveň uložit podmínky, zejména podmínku, že do stanovené lhůty zřídí ve prospěch národního podniku služebnost nebo užívací právo.

- (7) O rozsahu znárodnění podle odstavců 2 až 5 rozhoduje ministr výživy, na Slovensku po slyšení pověřence výživy. Pro řízení o zjištění rozsahu znárodnění neplatí ustanovení vládního nařízení ze dne 13. ledna 1928, č. 8 Sb., o řízení ve věcech náležejících do působnosti politických úřadů (správním řízení).“

6. § 5, odst. 1 zní:

- „(1) Národní podnik (§§ 8 a násl.), do kterého se začleňuje majetková podstata znárodněného podniku, vstupuje v den jejího převzetí v závazky znárodněného podniku. Do závazků, podle nichž má majetková podstata nebo provozní zařízení znárodněného podniku přejíti po dni počátku účinnosti tohoto dekretu na třetí osobu, nevstupuje národní podnik, do kterého byla tato podstata nebo zařízení začleněno. Za závazky znárodněného podniku se nepokládají osobní daně, dávky a poplatky bývalého vlastníka, a majetková podstata znárodněného podniku ani národní podnik, do něhož bude začleněna, za ně neručí. Osobními daněmi a dávkami se rozumějí daň důchodová, válečný příspěvek, daň rentová přímo vybíraná, daň z majetku podle vládního nařízení ze dne 16. prosince 1942, č. 410 Sb., o dani z majetku, majetkové dávky podle zákona ze dne 15. května 1946, č. 134 Sb., o dávkách z majetkového přírůstku a o dávkách z majetku, a mimořádné dávky podle zákona ze dne 31. října 1947, č. 185 Sb., o mimořádné jednorázové dávce a mimořádné dávce z nadměrných přírůstků na majetku. Způsob úhrady těchto osobních daní a dávek stanoví ministr financí vyhláškou v Úředním listě. Začlení-li se majetková podstata do několika národních podniků, určí ministr výživy, na Slovensku po slyšení pověřence výživy, zároveň s opatřením učiněným podle § 8, do kterých závazků vstoupí jednotlivý národní podnik. Ministr výživy dále určí v dohodě s ministrem financí, na Slovensku též po slyšení pověřenců výživy a financí, do kterých závazků patřících k jiným než znárodněným majetkovým podstatám, začleněným podle § 8, národní podnik vstupuje; za závazky patřící k

podniku nebo závodu, který náleží státu, se nepokládají povinnosti, které vyplývají z poskytnutí prostředků státem, pokud přesahují bilanční hodnotu jiného než investičního majetku.“

7. Ustanovení § 5, odst. 3 se zrušuje.

8. § 5, odst. 4 se označuje jako odstavec 3 a zní:

- „(3) Za závazky znárodněného podniku nebo jiných začleněných majetkových podstat (§ 8) stát neručí, ani když dojde k úpravě závazků podle § 5a.“

9. Za § 5 se vsunuje nový § 5a tohoto znění:

- „(1) Jsou-li znárodněný podnik nebo jiná začleněná majetková podstata ke dni převzetí předluženy, může národní podnik požádat soud, aby do výše obecné ceny aktiv předluženého podniku nebo předlužené podstaty ke dni převzetí upravil uspokojení závazků, patřících k tomuto podniku nebo k této podstatě a určil jejich splatnost, přihlížející k hospodářským možnostem národního podniku.

- (2) Věřitelé jsou povinni na vyzvání soudu vyhláškou v Úředním listě ve lhůtě soudem stanovené přihlásit své nároky k řízení o návrhu podle odstavce 1; neučiní-li tak, jejich nároky proti národnímu podniku zanikají.

- (3) Úprava podle odstavce 1 se provede takto:

a) nedotčeny zůstávají závazky vyplývající z nároků věřitelů na vyloučení věcí z podstaty znárodněného podniku nebo jiné začleněné majetkové podstaty, pokud takovéto nároky nezanikly znárodněním;

b) nedotčeny zůstávají též závazky, vyplývající z nároků věřitelů, majících právo na oddělené uspokojení z určité věci, pokud jsou kryty hodnotou této věci;

c) ostatní závazky, které podle pořadí jim příslušejícího [písm. d)] nebudou plně kryty rozdílem mezi obecnou cenou aktiv znárodněného podniku nebo jiné začleněné majetkové podstaty a hodnotou závazků, které podle ustanovení písm. a) a b) zůstanou nedotčeny, se uspokojí poměrně. Za takovéto závazky se pokládají také závazky uvedené pod písm. b), pokud nejsou kryty způsobem tam uvedeným;

d) závazky, na něž se vztahují ustanovení písm. c), se zařazují podle pořadí do čtyř tříd. Do první třídy náleží náklady řízení, do druhé až čtvrté třídy náleží závazky, které podle obdoby konkursního řízení náleží do první až třetí třídy. Závazky téže třídy mají mezi sebou stejné pořadí.

- (4) Pokud závazky podle pořadí jim příslušejícího nebudou uspokojeny úpravou podle odstavce 3, nepůsobí proti národnímu podniku. Úprava závazků podle odstavce 3 působí toliko proti národnímu podniku.

- (5) Zákonem budou vydány podrobné předpisy o příslušnosti soudní, o řízení podle předchozích odstavců, o jeho účincích na promlčení pohledávek, na spory, na exekuční a konkursní řízení a na práva na oddělené uspokojení a o způsobu, jak se zjišťují nároky věřitelů.“

10. § 7 zní:

„O náhradě platí přiměřeně ustanovení §§ 7 až 11 dekretu presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 100 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, ve znění zákona ze dne 28. dubna 1948, č. 114 Sb., o znárodnění některých dalších průmyslových a jiných podniků a závodů a o úpravě některých poměrů znárodněných a národních podniků, při čemž tam, kde podle těchto předpisů je dána působnost ministra průmyslu, po případě

pověřence průmyslu a obchodu, přísluší tato působnost ministru výživy, po případě pověřenci výživy.“

11. § 8 zní:

- „(1) Z majetkových podstat znárodněných podniků, z majetkových podstat nabytých státem konfiskací nebo jiným způsobem, z podniků a závodů, které náleží státu, z jiného majetku státního, jakož i z prostředků Fondu znárodněného hospodářství zřídí ministr výživy v dohodě s ministry zemědělství a financí, na Slovensku též po slyšení pověřenců zemědělství a pozemkové reformy, výživy a financí, národní podniky nebo je začlení do národních podniků.
- (2) Ministru výživy, na Slovensku po slyšení pověřence výživy, přísluší zříditi odštěpný (vedlejší) závod národního podniku.
- (3) Zřízení národního podniku nebo odštěpného (vedlejšího) závodu se vyhlásí v Úředním listě.
- (4) Ministr výživy může v dohodě s ministrem financí, na Slovensku také po slyšení pověřenců výživy a financí, vyjmouti z národních podniků jednotlivé majetkové kusy a práva, nepotřebuje-li jich národní podnik nezbytně ke svému provozu, a přenechati je v dohodě s věcně příslušným ministrem k začlenění do podniků, ústavů nebo zařízení, které tomuto ministru přísluší zřizovati.
- (5) Opatření podle odstavce 1 se činí, jde-li o majetkovou podstatu konfiskovanou podle dekretu presidenta republiky ze dne 25. října 1945, č. 108 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy, jakož i pokud jde o majetkové podstaty, spravované podle § 16 zákona ze dne 16. května 1946, č. 128 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vzcházejících, po slyšení předsedy osidlovacího úřadu.
- (6) Rozsah majetkových podstat, jichž se týkají opatření uvedená v odstavci 5, určí ministerstvo výživy v dohodě s osidlovacím úřadem a Fondem národní obnovy, na Slovensku též po slyšení pověřenectva výživy, přiměřeně podle předpisů o přidělu konfiskovaného majetku.“

12. § 9 zní:

- „(1) Zemědělci, kteří dodávají národnímu podniku ke zpracování řepu, t. j. pěstitelům řepy, hospodařícím na zemědělských podnicích, jež leží v řepní dodávkové oblasti národního podniku, se přiznává právo zemědělských účastníků s právem účasti na správě národního podniku.
- (2) Národní podnik jest za šetření zásad řádného hospodáře provozovati tak, aby jeho provoz nebyl v rozporu s požadavky řádného hospodaření na zemědělských podnicích zemědělských účastníků. Zemědělství účastníci šetří při provozu svých zemědělských podniků zájmů národního podniku, jak to odpovídá jejich postavení zemědělských účastníků. Poměr zemědělského účastníka k národnímu podniku se řídí jeho zájmovým podílem, vypočteným na podkladě dodávky řepy.
- (3) Další předpisy o postavení zemědělských účastníků vydá vláda nařízením (§ 20).“

13. § 10 zní:

- „(1) Národní podniky jsou majetkem státu ve smyslu dalších ustanovení. Jsou samostatnými právníckými osobami. Platí pro ně ustanovení o obchodních plném práva, s hlediska daňového předpisy o podnicích veřejně účtujících a podléhají poplatkové povinnosti podle poplatkového zákona s jeho změnami a doplňky. Od svého zřízení podléhají poplatkovému ekvivalentu podle § 1, odst. 2, písm. a) zákona ze dne 8. dubna 1938, č. 76 Sb., o poplatkovém ekvivalentu, při čemž se však na ně nevztahují ustanovení § 8 a § 17, odst. 1 téhož zákona.
- (2) Majetek, který stát na národní podnik převede, a závazky, do kterých národní podnik vstoupí při jeho zřízení

nebo později, se v národním podniku ocení podle čl. 29 a 31 obchodního zákona, na Slovensku podle §§ 26 a 28 zák. čl. XXXVII/1875. Čistá hodnota majetkové podstaty, kterou stát na národní podnik převede při jeho zřízení, tvoří jeho počáteční kmenové jmění.

- (3) Den, ke kterému národní podnik převezme majetek mu připadající, se vyhlásí podle § 8, odst. 3.“

14. § 11 zní:

„Podniky a závody, které podléhají znárodnění podle § 4, odst. 5, jednotlivě však nespádají pod ustanovení § 1, odst. 1 nebo § 4, odst. 4 a nehodí se k začlenění do některého národního podniku, může vláda na návrh ministra výživy, na Slovensku učiněný po slyšení pověřence výživy, přenechatí svazkům lidové správy nebo společenstvům výdělkovým a hospodářským (družstvům) nebo jiným osobám právnickým za náhradu připadající na takový majetek podle § 7.“

15. § 12, odst. 2 zní:

- „(2) Jiné než národní podniky nesmějí užívatí označení „národní podnik“.“

16. § 14 zní:

- „(1) Na návrh národního podniku zapíše knihovní soud přechod vlastnických a jiných práv znárodněného podniku nebo jiné začleněné majetkové podstaty na navrhovatele s odvoláním na tento dekret.
- (2) Ustanovení předchozího odstavce platí obdobně o vyznačení přechodu práv znárodněného podniku nebo jiné začleněné majetkové podstaty na národní podnik v jiných úředních rejstřících a seznamech (vodní kniha, rejstřík letecký, mlynářský, patentní a pod.).
- (3) Národní podnik nepotřebuje oprávnění, která by jinak byla nutná k provozování činnosti podle jeho předmětu podnikání [§ 13, odst. 2, písm. c)] podle ustanovení živnostenského řádu (živnostenského zákona) nebo jiných živnostenskoprávních předpisů. Národní podnik oznámí předmět svého podnikání úřadu (§ 145 ž. ř. a § 242 ž. z.), který jej vyznačí ve zvláštním oddílu živnostenského rejstříku. Podrobné předpisy, jakož i v jakém rozsahu platí pro národní podniky ustanovení živnostenského řádu (živnostenského zákona) ve znění předpisů jej měnících a doplňujících, stanoví vláda nařízením (§ 20).“

17. § 15, odst. 2 zní:

- „(2) Národní podniky odvádějí přebytky svých výtěžků Fondu znárodněného hospodářství.“

18. § 16 zní:

„K jednotnému řízení národních podniků a podnikatelskému obstarávání jejich společných záležitostí zřídí vláda na návrh ministra výživy podle potřeby celostátní ústřední orgány. Na Slovensku zřídí vláda na návrh ministra výživy, učiněný po slyšení pověřence výživy, podle potřeby také oblastní orgány. O těchto orgánech platí přiměřeně ustanovení §§ 8, 10 až 15 a 17.“

19. § 17, odst. 1 zní:

- „(1) Správa národního podniku přísluší představenstvu a řediteli, který mu předsedá. Působnost představenstva upraví vláda nařízením (§ 20).“

20. § 17, odst. 2, věta první zní:

„Ředitel vede záležitosti běžného provozu národního podniku.“

21. § 17, odst. 5 zní:

- „(5) Není-li ředitele nebo je-li zaneprázdněn, vykonává jeho působnost pod osobní odpovědností náměstek.“

22. § 18, odst. 1 až 4 zní:

- „(1) Členy představenstva národního podniku cukrovarského zpracujícího řepu jsou vedle ředitele čtyři zástupci zemědělských účastníků (§ 9), dva zástupci stálých zaměstnanců a jeden zástupce státu. Zemědělské účastníky volí své zástupce ze svého středu. Stejně volí své zástupce stálí zaměstnanci podniku.
- (2) Členy představenstva ostatních národních podniků jsou vedle ředitele zástupci (zástupce) zaměstnanců zvolení jimi z jejich středu a osoby jmenované ústředním orgánem, na Slovensku oblastním orgánem, po slyšení svazků lidové správy a zájmové samosprávy.
- (3) Složení představenstva národního podniku podle odstavce 1 není na překážku tomu, aby několik podniků nebo závodů různých odvětví bylo sloučeno v jeden národní podnik. Složení představenstva se pak řídí ustanoveními vydanými pro odvětví, které určí ministerstvo výživy.
- (4) Ministr výživy, na Slovensku po slyšení pověřence výživy, jednak potvrzuje volbu a jmenování členů představenstva, jednak, pokud jde o národní podniky uvedené v odstavci 1, jmenuje zástupce státu do jejich představenstev. Potvrzení nebo jmenování může být kdykoliv odvoláno.“

23. § 18, odst. 6 až 8 zní:

- „(6) Členy představenstva (náhradníky) ústředního a oblastního orgánu jmenuje a odvolává vláda na návrh ministra výživy učiněný v dohodě s ministrem zemědělství a zúčastněnými ministry po slyšení Ústřední rady odborů, Ústřední rady zemědělců republiky Československé a příslušných zájmových organizací průmyslu, pokud jde o členy představenstva (náhradníky) oblastního orgánu, též po slyšení pověřence výživy.
- (7) Členem představenstva (náhradníkem) národního podniku a ústředního a oblastního orgánu může být toliko československý státní občan, pokud vláda nepovolí výjimku. Člen představenstva musí mít odborné vědomosti a zkušenosti a musí být mravně, státně a národně spolehlivý a zachovalý.
- (8) Člen představenstva (náhradník) národního podniku a ústředního (oblastního) orgánu nesmí provozovat výdělečný podnik, jehož podnikání jest v rozporu se zájmy národního podniku nebo jeho ústředního (oblastního) orgánu. Rovněž nesmí vykonávat jinou funkci nebo činnost, které jsou v rozporu s těmito zájmy.“

24. § 19 zní:

- „(1) Ředitele (náměstka) národního podniku jmenuje a odvolává se schválením ministra výživy představenstvo ústředního orgánu po slyšení Ústřední rady odborů, Jednotného svazu českých zemědělců a příslušných zájmových organizací průmyslu. Na Slovensku jmenuje a odvolává ředitele národního podniku (náměstka) se schválením ministra výživy, který vyslechne pověřence výživy, představenstvo oblastního orgánu, po slyšení příslušného orgánu jednotné odborové organizace, Jednotného svazu slovenských rolníků a příslušné zájmové organizace průmyslu. Prohlášení, kterým se ředitel (náměstek) národního podniku vzdává své funkce, bere na vědomí ústřední (oblastní) ředitel, čímž se zánik funkce stává účinným.

- (2) Oblastní ředitele (náměstky) jmenuje a odvolává vláda na návrh ministra výživy, učiněný po slyšení pověřence výživy, ústředního ředitele, příslušného orgánu jednotné odborové organizace a Jednotného svazu slovenských rolníků. Prohlášení, kterým se oblastní ředitel (náměstek) vzdává své funkce, bere na vědomí ministr výživy po slyšení pověřence výživy, čímž se zánik funkce stává účinným.
- (3) Ústřední ředitele (náměstky) jmenuje a odvolává vláda na návrh ministra výživy, učiněný v dohodě s ministrem zemědělství po slyšení Ústřední rady odborů, Ústřední rady zemědělců republiky Československé a příslušné zájmové organizace průmyslu. Prohlášení, kterým se ústřední ředitel (náměstek) vzdává své funkce, bere na vědomí ministr výživy, čímž se zánik funkce stává účinným.
- (4) Ředitelem (náměstkem) může být toliko československý státní občan, který musí mít odborné vědomosti a zkušenosti a být mravně, státně a národně spolehlivý a zachovalý.
- (5) Ředitel (náměstek) nesmí vykonávat zaměstnání, funkci nebo jinou činnost, která jest v rozporu se zájmy národního podniku, ani nesmí provozovat jakýkoliv výdělečný podnik, ani se na něm účastnit.
- (6) Ředitel (náměstek) ústředního (oblastního) orgánu, jakož i ředitel (náměstek) národního podniku slíbí ministru výživy, že bude svědomitě plnit své povinnosti v souladu se zájmy státu. Na Slovensku slíbí ředitel (náměstek) národního podniku totéž pověřenci výživy.
- (7) Dnem slibu se ujímá ředitel (náměstek) své funkce a stává se zaměstnancem ústředního (oblastního) orgánu nebo národního podniku; jeho pracovní poměr zaniká dnem, kdy byl odvolán nebo dnem, kdy bylo vzato na vědomí, že se vzdává funkce. Nedošlo-li k zániku pracovního poměru za okolností, pro které by bylo jinak lze pracovní poměr zrušit předčasně, příslušejí řediteli (náměstku) požitky nejméně po dobu, po kterou by náležely, kdyby byl pracovní poměr rozvázn výpovědí.
- (8) Na jmenování a odvolání ředitele (náměstka) se nevztahují předpisy o spolurozhodování závodního zastupitelstva zaměstnanců při zařazování zaměstnanců na pracovní místa a o předchozím souhlasu okresního úřadu ochrany práce při sjednání a rozvázání pracovního poměru.
- (9) Vláda může nařízením upravit služební, platové a pracovní poměry ústředních a oblastních ředitelů a jejich náměstků a ředitelů národních podniků a jejich náměstků.
- (10) Národní podnik ohlásí svého ředitele (náměstka) k zápisu do obchodního (firemního) rejstříku. Ředitel (náměstek) má učinit svůj podpis před obchodním soudem nebo poslati svůj podpis v ověřené formě. Za podniky se podpisuje tak, že k vytištěnému nebo kýmkoliv napsanému znění firmy podniku připojí ředitel (náměstek) svůj podpis.“

25. § 20 zní:

„Vláda vydá nařízením podrobné předpisy o národních podnicích a ústředních a oblastních orgánech, zejména o jejich správě, hospodaření, financování, o použití jejich zisků, o vztahu zaměstnanců k podniku, o kontrole, o odpovědnosti ředitele a členů představenstva, o postavení zemědělských účastníků, o výzkumnictví národních podniků, o organizaci sociálních, vzdělávacích a podobných fondů při národních podnicích a o působnosti ministerstva výživy v poměru k národním podnikům (statut národních podniků potravinářských).“

26. V § 21 se škrtá závorka „(§ 23)“; §§ 22 a 23 se zrušují.

27. Oddíl IV zní:

§ 22.

Ustanovení §§ 23 až 32 a 35 až 47 dekretu č. 100/1945 Sb. ve znění zákona č. 114/1948 Sb. platí přiměřeně i pro věci upravené tímto dekretem, při čemž tam, kde podle právě uvedených ustanovení jest dána působnost ministra průmyslu, po případě pověřence obchodu a průmyslu, přísluší tato působnost ministru výživy, po případě pověřenc výživy.

§ 23.

U znárodněných podniků cukrovarských a lihovarských se sečtou výtěžky (důchody) posledního nedokončeného lomeného obchodního období před převzetím národním podnikem s výtěžky (důchody) předcházejícího lomeného období a příslušná přímá daň se vyměří na jediný berní rok. Daň vyměřená podle předchozí věty nesmí činiti méně než dvojnásobek daně minimální.“

28. V oddílu V se dosavadní § 25 označí jako § 24.

Čl. III.

Ustanovení § 4, odst. 6 dekretu č. 101/1945 Sb. ve znění čl. II lze obdobně užití i na majetek, na který se vztahuje ustanovení čl. IV zákona ze dne 7. dubna 1948, č. 79 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon ze dne 16. května 1946, č. 128 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vzcházejících. Jde-li při tom o majetek znárodněný nebo o takový jiný majetek, k jehož znárodnění nedošlo jen v důsledku neplatného majetkově-právního jednání nebo neplatného zásahu z doby nesvobody, hledí se v řízení o náhradě na osoby, které dosáhly pravomocného výroku podle čl. IV, odst. 1 zák. č. 79/1948 Sb., jakoby jim tento majetek byl znárodněn.

Čl. IV.

Všechny podniky, o nichž ministr výživy do 22. února 1948 vyhlásil podle § 1, odst. 4 dekretu č. 101/1945 Sb., že byly tímto dekretem znárodněny, byly znárodněny dnem 27. října 1945. O tomto znárodnění platí jinak ustanovení dekretu č. 101/1945 Sb. ve znění tohoto zákona.

Čl. V.

Zákon ze dne 11. července 1947, č. 146 Sb., o úpravě některých poměrů v průmyslu cukrovarském, se zrušuje s účinností ode dne 14. srpna 1947.

Čl. VI.

U podniků, jež byly znárodněny v důsledku změny § 1, odst. 3 dekretu č. 101/1945 Sb. ustanovením čl. II, č. 1, posuzují se právní jednání učiněná v době od 27. října 1945 do 1. ledna 1948 dosavadními vlastníky, u obchodních

společností a společenstev výdělkových a hospodářských (družstev) jejich orgány zastupujícími je navenek, jako právní jednání orgánů prozatímní správy znárodněného podniku nevyžadující dalších schválení, s výjimkou převodu podniku, převodu kapitálových účastí a rozdělení zisku, jež jsou platny jen, budou-li dodatečně schváleny ministerstvem výživy; právo odporovati právním jednáním podle ustanovení § 6 dekretu č. 101/1945 Sb. zůstává nedotčeno; při tom jim lze odporovati do dvou let ode dne uveřejnění vyhlášky o začlenění znárodněného podniku do národního podniku.

Čl. VII.

Ministr výživy se zmocňuje, aby upravil a ve Sbírce zákonů a nařízení vyhlásil úplné znění dekretu č. 101/1945 Sb., jak vyplývá ze změn a doplňků provedených ustanoveními čl. II tohoto zákona.

Čl. VIII.

(1) Ustanovení čl. II, č. 1, 2, 5 až 11, 13, 16 až 20, č. 24, pokud jde o § 19, odst. 7, dále č. 27, pokud stanoví, že přiměřeně platí ustanovení §§ 35 a 40 a § 41, odst. 1 dekretu č. 100/1945 Sb. ve znění zákona č. 114/1948 Sb. a pokud dává nové znění § 23 dekretu č. 101/1945 Sb., nabývají účinnosti dnem 27. října 1945. Ustanovení čl. II, č. 27, pokud stanoví, že přiměřeně platí ustanovení § 41, odst. 2 dekretu č. 100/1945 Sb. ve znění zákona č. 114/1948 Sb., ustanovení čl. III, V a čl. VII nabývají účinnosti dnem vyhlášení, ostatní ustanovení, pokud z jejich obsahu nic jiného neplyne, dnem 1. ledna 1948.

(2) Tento zákon provede ministr výživy v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Dr. Beneš v. r.

Gottwald v. r.

Ing. Jankovcová v. r.